

POLITIČNA OFENZIVA NIKITE HRUŠČEVA

Kaj se je pravzaprav zgodilo v Sovjetski Rusiji?

Struje v vladajoči stranki - Zakaj so bili vkinjeni atomski poskusi

Da je Hruščev združil v svojih rokah oblast glavnega tajnika boljševiške stranke in načelnika vlade, je tako važen dogodek, da o njem še zmerom razpravlja mednarodna javnost. Politiki se trudijo dognati, čemu se je Hruščev za to odločil in kakšne načrte pri tem pravzaprav zasleduje.

Vprašanje je tembolj upravičeno, ker odstavljeni dobrodušni Bulganin ni bil Hruščevu noben resen in nevaren tekmeč. Res je sicer, da je Hruščeva v odločilni borbi proti Malenkovu, Molotovu in Kaganoviču pustil nekako na cedilu, toda Hruščev je po zmagi nad njimi in zlasti še po odstranitvi maršala Žukova postal tako mogočen, da Bulganinu niti v misel ni seglo, da bi se mu kakorkoli upiral. Nasprotno, prizadeval si je, da mu v vsem ugodi.

In če je že Hruščev hotel Bulganina zaradi nezanesljivosti kaznovati in odstraniti, bi bil na njegovo mesto lahko postavil kakega svojega zvestega in brezpogojno vdanega privrženca, ki bi bil slepo izvrševal njegovo politiko.

PRINAŠALEC MIRU

Zakaj je Hruščev kljub temu imel za potrebno, da prevzame on osebno tudi položaj ministrskega predsednika?

Prvi vzrok je v tem, ker se ima v doglednem času sestati zborovanje najvišjih zastopnikov vzhodnega in zapadnega sveta. Na važni sestanki bodo prišli, kot domenjeno, načelniki vlad in ne tajniki vladajočih strank. Če hoče biti Hruščev prisoten, mora torej biti ministrski predsednik.

Sestanka se pa hoče že iz nujnih notranje-političnih razlogov za vsako ceno osebno udeležiti. Na njem bodo namreč državniški sklepani v glavnem o splošnem razoroževanju in o tem, kako naj se prepreči nova vojna ter zagotovi človeštvu trajen mir. Po vseh poročilih, prihajajočih iz Sovjetske zveze, si tudi rusko ljudstvo (kot vsi drugi narodi ničesar bolj srčno ne želi kot resničnega miru. Preveliko in nepopisno je bilo namreč trpljenje, ki sta ga Hitlerjeva Nemčija in Musolinijeva Italija prizadejali prebivalstvu Sovjetske Rusije. Saj je v zadnji vojni izgubilo življenje okrog 17 milijonov sovjetskih ljudi.

Že misel na novo vojno, in zlasti še na atomsko, napolnjuje narode Rusije s pravo grozo. Mož, ki bi jim prihranil novo trpljenje ter jim zajamčil varno in mirno življenje, bi si zagotovil za večne čase hvaležnost množice in njegov vpliv bi postal skoro neporušen.

Hruščev, ki dobro pozna razpoloženje prebivalstva, se jasno zaveda, kaj bi zanj pomenilo, ako bi v očeh 200 milijonov državljanov zaslovel kot prinašalec resničnega in

trajnega miru. Njegov politični položaj bi se tako učvrstil, da bi mu nihče ne mogel več do živlega.

BOJI ZA OBLAST NISO ZAKLJUČENI

Svojo moč si pa želi povečati zavoljo tega, ker se borba za Stalinovo nasledstvo nikakor ni še končala. Danes je sicer Hruščev najmočnejši človek v Rusiji, ki ga nihče ne more strmoglaviti, toda s tem ni še dokončno premagal vseh nasprotnikov v stranki, zlasti ne predstavnikov doraščajočega mladega rodu.

V predsedstvu stranke sedi na priliko stalinist Suslov, čigar vpliv je močno zrastel po nemirih na Ogrskem in Poljskem, ko se je zdelo, da jih je zakrivil in izzval sam Hruščev s svojo protistalinovsko politiko preneglega popuščanja podložniškim državam.

Suslov ima očitno na svoji strani vlade na Češkoslovaškem, v Vzhodni Nemčiji in deloma na Ogrskem ter mnogo zaslombe tudi v komunističnih strankah na zapadu. Kako močni so še stalinovci, se je najbolje izkazalo nedavno v Vzhodni Nemčiji, kjer si je Ulbricht upal pognati iz vodstva stranke vse nestalinovce. Da je s tem zavzel stališče zoper Hruščeva, ga ni prav nič motilo. V takih deželah vedo pač oblastniki, da se lahko drže na krmilu le s silo in da bi ob vsakem popuščanju mogli pasti z oblasti. Njih moč je v diktaturi. Zato so pristaši stalinovca Suslova, ki je voditelj levega krila boljševiške stranke v Rusiji.

„Borec proti novi vojni“

Da bi to dosegel, je osredil vse svoje napore na eno samo idejo: na svetovni mir, po katerem tako globoko hrepene narodi Rusije in vsa ostala ljudstva na zemlji.

S takim programom je državni poglavar maršal Vorosilov predstavil novega ministrskega predsednika sovjetskemu parlamentu v Moskvi: »Brez pretiravanja — je dejal — lahko izjavimo, da ljudstva sveta poznajo Nikito Hruščeva kot najbolj čvrstejšega, najbolj prepričanega, najbolj neutrudnega branitelja miru, kot boreca proti nevarnostim nove vojne in zagovornika mirnega sodelovanja med vsemi deželami na zemlji.«

Komaj je Hruščev postal načelnik vlade, je 31. marca naznanil svetu sklep Rusije, da bo že z naslednjim dnevom enostransko ustavila vse nadaljnje poskuse z atomskim orožjem.

Ko so na zapadu trdili, da je sklep le propagandno slepilo, ker se poskusi lahko delajo naskrivaj, in da bi bilo potrebno mednarodno nadzorstvo, je Hruščev takoj izjavil,

DESNIČAR KOZLOV

Hruščev ni še dovolj čvrst, da bi Suslova izrinil iz vrhovnega vodstva boljševikov in zatem primoral podložniške dežele, da se priključijo njegovi politiki.

Toda Hruščev ima opravka tudi z desnim krilom v stranki, ki ga vodi mladi Kozlov ob tih podpori Mikojana. Ta struja se zavzema za postopno demokratizacijo Sovjetske Rusije. Delavcem in kmetom je treba dati več svoboščin in dejanski vpliv na vodstvo države. V gospodarstvu naj stranka in vlada skrbita v prvi vrsti za to, da bodo navadni ljudje imeli dovolj cenene hrane, dostojna stanovanja, primerno obleko in drugih življenjskih potrebščin. Zgradnja težke industrije naj stoji šele na drugem mestu.

Ta struja desničarjev ima zlasti med mladino mnogo pristašev. Kako močna je, se vidi že po tem, da je njen voditelj Kozlov postal pred kratkim načelnik vlade v najvažnejši in največji zvezni državi Sovjetske zveze, se pravi v republiki Rusiji, in po Bulganinovem padcu tudi ministrski podpredsednik v osrednji vladi same Sovjetske zveze.

Hruščev je doslej spretno nihal med obema strujama. Zdaj je sprejel v svoj program nekatere zahteve levičarjev, zdaj si usvojil razne ideje desničarjev. Tako se mu je posrečilo se ohraniti na vrhu in pri tem čedalje bolj okrepiti svojo oblast. Toda Hruščevu ne zadostujejo dosedanja uspehi. Njegov cilj je, da si pribori proste roke ter prodre popolnoma in v vsem s svojo politiko, ki jo hoče zavarovati tudi pred bodočimi nevarnostmi.

da je Rusija voljna se podvreči tudi takemu nadzorstvu.

Rusi so bili že prej sklenili prenehati z razstreljevanjem atomskih bomb, značilno pa je, da so to razglasili šele v trenutku, ko je ministrski predsednik postal Hruščev. On je očitno hotel, naj bi sovjetsko prebivalstvo in ostali svet vedela, da je to njegova osebna zasluga.

ABSOLUTNO OROŽJE

In zdi se, da se je Hruščev za odpravo atomskih poskusov moral res boriti, zakaj predlogu so se menda upirali voditelji vojske, kot se dogaja tudi v Ameriki.

Hruščev je pa, kot v ostalem mnogi državniški na zapadu, bržkone prepričan, da je z izumom strahotne, vseuničujoče vodikove bombe postala splošna vojna tako rekoč nemogoča. Istega mišljenja je tudi predsednik Gronchi, ki je te dni izjavil dopisniku fran-

NOVICE Z VSEGA SVETA

DRŽAVNOZBORSKE VOLITVE

V tržaškem volilnem okrožju, ki ima pravico do 4 poslancev, je bilo vloženih in potrjenih 11 list s skupno 44 kandidati.

Število volivcev znaša na našem ozemlju 229.601. V tržaški občini jih je 211.725, v miljski 8.789, v devinsko-nabrežinski 3944, v dolinski 3841, v zgonski 893 in v republiški 409. Za izvolitev enega poslanca je potrebno doseči okrog 33 tisoč glasov.

Če upoštevamo izide zadnjih občinskih volitev, lahko rečemo, da zgornje število morejo dobiti samo demokristjani in komunisti, medtem ko bosta ostala dva poslanca prišla v parlament samo s pomočjo ostankov svojih strank iz vseh volilnih okrožij v državi. Na to upajo mislovci, nemniji, socialni demokratje, obe monarhistični stranki, liberalci in republikanci.

Tržaški neodvisneži, ki so doslej nastopali z geslom Trieste ai Triestini — Trst Tržačanom, niso povezani z nobeno stranko v republiki in bodo zatogadelj lahko dobili svojega poslanca, samo če bi se jim posrečilo dobiti pri volitvah vseh 33.000 glasov. In to bi bili prav lahko dosegli, saj so pri občinskih volitvah v Trstu zbrali že sami okrog 30.000 glasov. Zadostovalo bi, da se povežejo s kako slovensko skupino, pa bi imeli zastopnika v rimskem parlamentu.

Slovenci so bili voljni jim pomagati in so se z njimi tudi pogajali. Od njih so zahtevali le dvoje: da pride na kandidatno listo en Slovenec in da nastopi gibanje neodvisnežev pri volitvah složno, ker je to bilo edino jamstvo, da prodre 25. maja s svojim poslancom.

Glede slovenskega kandidata ni bilo težav. Pač pa so med g. Tolloyem in drugimi voditelji izbruhnila težka osebna nasprotja, ki jih na žalost ni bilo mogoče premostiti. Vsi napori, da bi g. Tolloy pristal na spravo, so bili brezuspešni.

Tako so neodvisneži postavili dve ločeni listi, Tolloyevo Tržaško unijo z geslom: Trst Tržačanom! in listo Fronte za neodvisnost, ki jo vodita dr. Giampiccoli in Borghese. Pri volitvah ne bo, se razume, nobena zmaga, obe struji bosta le šteli glasove svojih pristašev.

V takih razmerah se Slovenci seve niso mogli priključiti nobeni od dveh list. Razkol med tržaškimi neodvisneži je stvar, v katero se Slovenci niso hoteli mešati.

PADEC FRANCOSKE VLADE

Vlada mladega Feliksa Gaillarda je v torek zvečer pri glasovanju v parlamentu ostala v manjšini in morala odstopiti. Padla je na vprašanju, kako naj se poravnava spor s Tunizijo.

Gaillard je bil mnenja, naj Francija sprejme kompromisne predloge ameriško-angleških posredovalcev Murphyja in Beelyja ter obnovi na tej podlagi neposredna pogajanja z Burgibo, nacionalisti so se pa temu uprli, zahtevajoč tudi za Tunizijo politiko čvrste roke, ter strmoglavili Gaillarda.

Njegova vlada je trajala natančno 5 mesecev in 10 dni, bila je torej zelo kratkoživa kot vse francoske vlade po vojni, kar je največja in najnevarnejša hiba francoske demokracije.

Padec Gaillarda je zelo slabo vplival v Ameriki in na Angleškem ter navdal sploh ves zapad z resno zaskrbljenostjo. V kratkem se bodo začeli razgovori med velesilami vzhodnega in zapadnega sveta in ravno v tem važnem času bo Francija spet brez vlade.

Francozi so zares nesrečen in politično bolan narod. Njih nacionalizem jih utegne priegnati do tega, da zgube vso Severno Afriko.

RAABOV OBISK V RIMU

Avstrijski kancler Julij Raab je prebil velikonočne praznike v Rimu in bil pri tej priliki sprejet od Pija XII. V Vatikanu je imel razgovore o avstrijskem konkordatu, katerega je sklenil svoj čas Dollfuss s sv. stolico, a ki ga sedanja dunajska vlada hoče v nekaterih točkah spremeniti, češ da ne ustreza več današnjim razmeram.

Vatikan ni v začetku maral o tem nič slišati in tako je nastal spor med avstrijskimi katoličani, sedečimi v skupni vladi s socialisti, in sv. stolico, ki ni še poravnana. Raab je ob povratku na Dunaj izjavil, da bodo pogajanja zelo zapletena in težka in najbrž še dolgo trajala.

Raab se je v Rimu sestal tudi s predsednikom vlade Zolijem, z zunanjim ministrom Pello ter z glavnim tajnikom Krščanske demokracije Fanfanijem. Obravnavali so najprej razna vprašanja svetovne politike, glede katerih med njimi ni bilo načelnih razlik. Na tem področju so se brez težave sporazumeli.

Italijanski nacionalizem

Popolnoma drugače je pa bilo, ko je Raab začel govoriti o nemški manjšini na Južnem Tirolskem. Najprej je italijanskim tovarišem odkrito povedal, kako »porazno« je delovala v Avstriji pretirano kruta obsodba južnotirolskih kmečkih fantov iz vasi Pfunders, obtoženih, da so lansko leto ubili v prepiru nekega italijanskega financarja.

Zatem jim je razložil in očital, da Italija še danes ni izvršila v najvažnejših točkah manjšinske pogodbe Gruber-De Gasperi, četudi teče od njenega podpisa že 12. leto. V tej stvari se pa z italijanskimi državniki ni mogel sporazumeti.

Ko se je Raab vrnil na Dunaj, je izjavil, da se je glede Tirola težko z Rimom dogovoriti, ker je »italijanski narod prešinjten s silnim nacionalističnim čustvovanjem«, saj vcepljajo mladini že v šolah »pri pouku zgodovine v duše nacionalistične strasti«.

Žalostno, da se katoličani tako težko sporazumevajo glede narodnih mnjšin, četudi so načela krščanstva v tem pogledu nadvse jasna in popolnoma nesporna. Zares žalostno, kako se v narodnih vprašanjih mnogo laže sporazumevajo med seboj ateistični komunisti ko kristjani!

PROFESOR SCIOLIS

Za nosilca svoje liste je Kršč. demokracija postavila na Tržaškem prof. Sciolisa.

S tem je »očitno pokazala«, piše pravilno zadnja Demokracija, »da bo poskusila pridobiti čimveč močno nacionalističnih, posebno begunjskih glasov. Človek, ki si je v tržaškem občinskem svetu pridobil sloves naslednega nasprotnika slovenskega šolstva, ne more biti znanilec narodnostnega sožitja in umerjene politike do tržaških Slovencev«.

Iz tega nujno sledi, da ne more noben pošten in zaveden Slovenec glasovati po svoji vesti 25. maja za listo, ki ji stoji na čelu g. Sciolis. Saj bi to pomenilo, da podpira sovražnike slovenskega šolstva in s tem zakrivi težak greh nad lastnim narodom in njegovo mladino.

Kaj naj torej nekomunistični Slovenci naredijo? Njihovi predstavniki naj se sestanejo in sklenejo, kaj jim je v korist slovenskega ljudstva storiti. Drugega izhoda ni!

NEPOBOLJŠLJIVI IZZIVAČI

Fantalini iz misovske stranke so začeli po stari fašistovski navadi izzivati v raznih krajih republike svoje politične nasprotnike. Tako so se pripeljali na tovornikih v nedeljo tudi v nemško vas Latseh blizu Bozna. Ljudi, ki so odhajali od maše, so zasramovali s primki »porchi tedeschi« — »nemške svinje« in jih jeli tepsti.

Kmetje so nekaj časa gledali, nato pa pobaline tako nabrisali po zadnjicah, da so kar brez vozil zbežali iz vasi.

RUSKI SPUTNIK JE RAZPADEL

Drugi ruski sputnik, na katerem je poginila psička Lajka, se je te dni razsul in padel v obliki rdeče krogle z dolgim repom v vode Atlantskega oceana nedaleč od obale Združenih držav. Od 3 novembra lanskega leta je obkrožil našo zemljo 2366 krat in pri tem prevelil 113 milijonov kilometrov.

SNEŽNA POMLAD

Po izjavah vremenoslovcev ni bilo že 40 let take zime sredi pomladi, kot je letos. Po vsej Italiji kaže toplomer okoli ničle. V Karniji je nametlo za poldrugi meter visoko snega. V Kanalski dolini ga je en decimeter. Bela nedelja je bila letos res bela. Na Cavnu in po kraškem robu je ležal sneg. Tudi na trgu se pozna zima, ker so cene zelenjavi poskočile.

ZEMLJA JIH JE POŽRLA

V planinski vasi Trevico nedaleč od Neaplja se je preteklo soboto začela tresti zemlja. Kmalu zatem je nastala na rebri 800 m dolga in 400 m široka razpoka, v kateri je brez sledu zginilo šestero hiš. Pri tem ni prišel k sreči nihče ob življenje, ker so ljudje ob prvih sunkih takoj zapustili svoje domove. Pač pa so zgubili vse premoženje. Pot, ki veže vas Trevico z zunanjim svetom, se je znižala za 15 metrov.

PODMORNICA ZA POTNIKE

Ameriški admiral Momsen je izjavil, da bodo v kratkem začeli graditi podmornice za osebni promet. Ladje bodo pod vodo lahko vozile do tisoč potnikov. Razvijale bodo hitrost 480 kilometrov na uro, ker valovi ne bodo mogli ovirati nagle vožnje.

MANJ OBISKOVALCEV

V nobeni evropski državi razen na Angleškem ne trošijo ljudje toliko denarja za kino kot v Italiji. Vendar je obisk kinematografov tudi tu zadnje leto precej nazadovale. Vstopnic so lastniki prodali za 3 milijarde in pol lir manj kot l. 1956.

SMRTNA KOSA

V začetku tega meseca je v starosti 72 let umrl v Celju gimnazijski ravnatelj Martin Mastnak, ki je pred prvo svetovno vojno dolgo let poučeval na slovenski gimnaziji v Gorici klasične jezike. Bil je zelo priljubljen med dijaki in goriškimi Slovenci. Zato se ga tudi mi s spoštovanjem spominjamo.

NOVICE

ŽUPANSKE PLAČE

Uradni list je objavil odredbo, kakšno plačo smejo občinski sveti določiti županom. V občinah do 1000 prebivalcev sme župan prejemati kvečjemu 5000 lir na mesec; če je ljudi do 3000 pa največ 10 tisoč lir. Plača se poviša, kadar šteje občina od 3000 do 10.000 duš, tedaj znaša kvečjemu 30 tisoč mesečno. Šele v krajih z nad 30.000 prebivalci odmerijo lahko županu 70 tisoč. V mestu kot Trst poskoči pa plača že na 160.000 mesečno.

Župani so potemtakem sorazmerno slabo plačani. Gospodarsko se spleča županovati le v velikih mestih.

Za poštenje v politiki

V velikonočni številki smo objavili uvodnik, v katerem smo zavračali mnenje Kat. glasa, po katerem naj bi bili slovenski katoličani dolžni glasovati pri državnozbornih volitvah za kandidate Ital. kršč. demokracije.

Naš glavni razlog je bil, da je vodstvo tukajšnjih demokristjanov, kot je pisal sam Kat. glas, »zaslepljeno s fašizmom in šovinizmom«, torej izrazito nasprotno Slovincem. Kje se je našla, smo vprašali, še narodna manjšina, ki bi podpirala svoje sovražnike?

Razen tega smo rekli, da je peščica slovenskih glasovnic za usodo demokracije v Italiji popolnoma brezpomembna in zato se demokristjani sami za naše glasove niti ne menijo. Očitno je, da jih prav nič ne potrebujejo! Zakaj naj bi jim jih mi sami vsiljevali in povrhu zanje še nič dobili?

To so razlogi, zaradi katerih smo menili, da imajo slovenski katoličani, kar se Kršč. demokracije tiče, pri volitvah »brezpogojno proste roke«.

Za koga naj potemtakem glasujejo? O tem naj se posvetujejo »zastopniki nekomunističnih političnih skupin«, je napisal Novi list, ter sklenejo, »kar narekuje skupna korist naroda, kateremu vsi pripadamo«.

Tako smo napisali in najpreprostejši človek v naših krajih je dobro razumel, kaj smo hoteli povedati. Velika večina Slovincem je naše stališče odobraval.

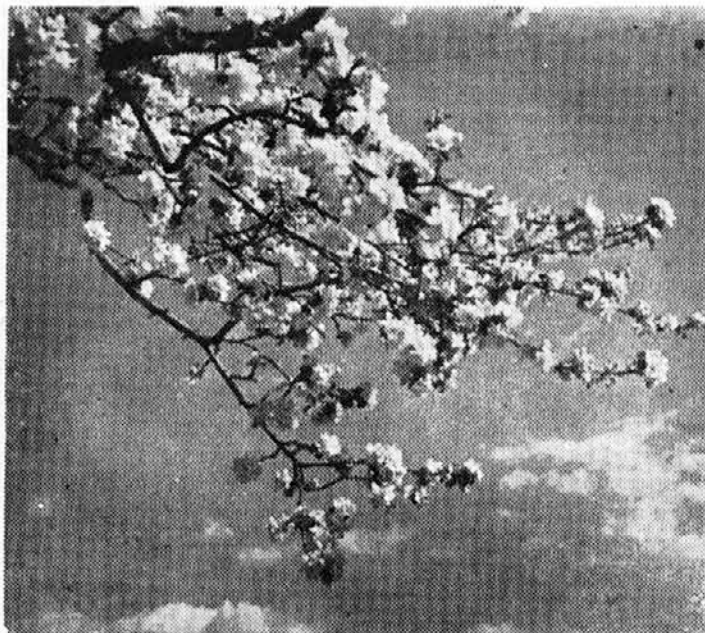
Po krščanski morali nedopuščeno

Gospodje pri Kat. glasu so pa naša izvajanja enostavno postavili na glavo ter v zadnji številki trdili, da nekako agitiramo za komuniste: »Ali je Novi list še krščanski, ko pravi, da je slovenski volivec prost, da lahko glasuje tudi za komunistično partijo?«

Pozivamo odgovornega urednika msgr. Močnika, naj slovenski javnosti razloži, kdaj in kje je Novi list to napisal. Tisočere množice naših bralcev mu lahko odgovore, da nikdar in nikjer!

Čemu torej preobrača in zavija resnico ter lažno obvešča svoje čitatelje? Vsakdo lahko uvidi, da je tako ravnanje po krščanski morali nedopuščeno, še posebno, če ga zagreši duhovnik, ki je vzgojitelj mladine in povrhu predsednik Duhovske zveze za Goriško.

Mi smo le trdili, naj o zadržanju demokracije in krščansko mislečih Slovincem pri bodočih volitvah složno sklepajo zastopniki nekomunističnih skupin, in pri tem čvrsto vztrajamo, zavedajoč se, da to hoče in zahteva velika večina našega ljudstva.

Pomlad

»DAN TAJNIC«

V torek so praznovali v Italiji »dan tajnic«. Navada, da se spominjajo najboljših tipkarič in uradnic je prišla iz Amerike. Tekme se je udeležilo kar 5000 žensk. Od teh so izbrali 20 najsposobnejših, ki bodo prejele lepe nagrade. Med njimi sta tudi Silva Landi iz Trsta in Bona Comel — Sočebčan iz Livorna. Ta izhaja iz slovenske družine Komel — Sočebčan. Njen stari oče je bil doma iz Solkana in po poklicu avstrijski častnik.

NA GROB VINO

Dragoljub Mišič iz Gornjega Mastejevca blizu Niša je napisal v oporoki, da po smrti ne želi na grob cvetnih vencev, temveč je kot velik ljubitelj zlahtne kapljice odredil, naj mu dediči na dan smrti za 10 let zaporedoma namočijo grob s 50 litri vina.

Sorodniki so njegovo voljo spoštovali in pred kratkim oporoko do pičice izvršili. V enem desetletju so Mišiču zlili na grob natančno 5 hl vina.

POSEBNI LONCI

V Hannoverju na Nemškem je podjeten gostilničar odprl pristno kitajsko restavracijo in v ta namen naročil naravnost iz Hongkonga tudi pravo kitajsko posodo. In res je blago obnem s slanim računom prispelo v Hannover. Ko si je pa gospodar plačane lonce natančneje ogledal, je presenečen zapazil na skritem mestu znamko »made in Germany« — izdelano v Nemčiji.

Kaj se je pravzaprav zgodilo v Sovjetski Rusiji?

(Nadaljevanje s 1. strani)

coskega dnevnika Figaro, da najmanj 15 do 20 let ne more izbruhniti nova svetovna vojna.

»Sodim«, je dejal Granchi »da bo resnična bitka ideološke in socialne prirode in da bi to spoznanje moralo uravnati delovanje slehernega državnika«.

Če je istega prepričanja Hruščev, je lahko brez posebnega tveganja zagovarjal predlog, naj se za sedaj ustavijo atomska razstreljevanja. Kakšen smisel naj bi tudi imela, ako za nekaj desetletij, se pravi do njegove smrti, ne bo vojne?

Razen tega je treba pomisliti, da ima Rusija danes že dovolj vodikovih bomb, nako-

VELIKO SOCIALNO ZLO

Pomanjkanje človeka dostojnih stanovanj je ena najhujših nadlog, ki muči mestno prebivalstvo našega časa. V Parizu, morda najlepšem velemestu Evrope, stoji n. pr. še danes nad 200 tisoč bajt in barak, kjer bivajo ljudje v nesnagi in mrazu. Če bi hotela občina preskrbeti vsakemu prebivalcu dostojno stanovanje in pri tem gradila hiše z isto hitrostjo kot danes, bi morala neprestano zidati do leta 2058. Nove gradnje ovirajo tudi navijači cen na zemljiščih, ki si upajo zahtevati v Parizu za 1 hektar stavbišča do 200 milijonov frankov. Stanovanjska stiska ne vlada torej samo v Rusiji, temveč tudi v zapadnih deželah.

PODRŽAVLJENI ODVETNIKI

Kakor drugod so bili doslej tudi na Madžarskem odvetniki svoboden poklic. Po zadnjem vladnem odloku je pa tudi njihov poklic podržavljen. Vsi odvetniki bodo včlanjeni v posebni organizaciji, ki jim bo odkazovala delo in plačo. Novotarija se po našem ne bo obnesla.

SPRETEN VOHUN

Policija v Franciji je že več ko 10 let stikala za vohunom Marcelom Bissonom, ki je bil za časa vojne v Hitlerjevi službi ter poslal marsikaterega boreca na oni svet. Sodišče ga je zato obsodilo kar trikrat na smrt. Bisson se je medtem skrival pod raznimi imeni, zadnji čas je živel v mestu La Rochelle kot g. Brindagneau, ugleden in bogat zasebnik, z lastno jahto, ki je širokosrčno podpiral reveže in dobrodelnostne ustanove. Izvolili so ga tudi v mestni svet in k njemu so prihajali v goste celo ministri.

Sedaj ga je policija razkrinkala in zaprla.

PAMETNA PREPOVED

Kakor drugod se dogajajo med avtomobilskimi dirkami tudi v Švici pogoste nesreče. Dirkači zlasti na ovinkih zdrknejo s poti, treščijo z vozili v množice gledalcev ter marsikaterega težko ranijo ali usmrtijo. Zato so v Švici vse dirke in tekme z avtomobili in motornimi kolesi, če se ne opravijo na ravnih progah, prepovedane.

pičenih za obrambo v svojih skladiščih. Ima jih toliko, da z njimi lahko spremeni v ruševine polovico sveta. To je tako imenovano absolutno orožje, ki ne more nikoli zastareti. Kaj hoče še več?

Vsako nadaljnje oboroževanje je nepotrebno in le težko obremenjuje rusko gospodarstvo. Če bi Rusija ustavila svoje atomsko oboroževanje, bi si prihranila neštete milijarde ter bi z njimi lahko mogočno razvila svojo industrijo in poljedelstvo v tekmi z Ameriko. S tem bi povečala v svetu tudi privlačnost komunizma.

Hruščev bi ob tem porazil tudi vse svoje nasprotnike v stranki in postal trajni ter resneomejeni gospodar Sovjetske Rusije.

Dopisi v Tržaškega

SV. JAKOB

Hudo nas je prizadelo, ko se je v našem okraju v tork bliskovito razširila vest, da je iz naše srede iztrgan priljubljeni obrtnik in zaveden Slovenec 57-letni Ivan Jančar. Pokojnik se je rodil pri Sv. Jakobu in je moral res pridno delati, da si je še zelo mlad postavil lastno pekarno, ki jo je skoraj 30 let, vse do smrti vzgledno upravljal.

Bil je tako dobrega srca, da ni nihče, ki se je k njemu obrnil za kakršnokoli pomoč, odšel praznih rok. Kako je bil splošno spoštovan, je pokazal tudi veličastni žalni spreved iz bolnišnice v cerkev Sv. Jakoba. Tu so opravili pogrebne molitve g. Škabar, njegov osnovnošolski veroučitelj, župnik msgr. Omerza in g. Zlobec. Nato je pogrebni spreved po ulici dell'Istria krenil na pokopališče pri Sv. Ani. Ko so pogrebci šli mimo pokojnikove trgovine, so se za trenutek ustavili.

Skoraj vsi udeleženci so imeli solze v očeh, ko so s cvetjem obsuto krsto položili v družinsko grobnico. Naj mu bo lahka domača zemlja, ki jo je pokojnik zelo ljubil. Hudo prizadeti ženi, 93-letni pokojnikovi materi in ostalim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Šentjakobčani

NABREŽINA

V kratkem pojde na dražbo gradnja novega občinskega kopališča v Nabrežini. Načrt, ki ga je izdelal tehnični urad v Trstu, predvideva 6 milijonov lir stroškov.

Pred dnevi so na županstvu razpisali tudi dražbo za asfaltiranje vseh cest v nabrežinski Stari vasi. Za ta dela sta nakazana 2 milijona lir. Upamo, da se bo vreme kmalu izboljšalo, tako da se toliko zaželeno in potrebno asfaltiranje čimprej izvrši.

V nedeljo je bil občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Nabrežini. Za novega predsednika je bil izvoljen bivši župan g. Josip Terčon.

CEROVLJE

Zvedeli smo, da je tehnična komisija v Trstu pred dnevi preučevala načrt naše nove šole, ki ga je izdelal ing. Mozetič. Načrt je vrnila občini, češ da ga je treba znatno popraviti. To pomeni, da se bo gradnja šolskega poslopja gotovo zavlekla za nekaj mesecev in je izključeno, da bo šola sezidana pred začetkom prihodnjega šolskega leta.

SESLJAN

Pred kratkim so na županstvu oddali na dražbi gradnjo občestnih zidov na novi poti iz Sosljana v Vižovlje. Ob cesti so bila že posajena drevesa in sedaj bodo uredili še nekaj gredic. Za ta dela je določenih nekaj nad 100 tisoč lir.

Podjetje Selveg bo v Sosljanu povsem zamenjalo javno električno razsvetljavo. Na mesto sedanjih navadnih žarnic bo postavilo nove in bolj sodobne.

ŠTIVAN

V soboto so na županstvu razpisali dražbo za asfaltiranje in preureditev poti, ki vodi k štivanski župni cerkvi. V načrtu je tudi predvideno asfaltiranje majhnega trga pred sveliščem. Stroški znašajo okrog 1 milijon lir.

SV. KRIŽ

V torek se je v begunskem naselju pri Sv. Križu zgodila nesreča, kakršne že dolgo ne pomnijo v naših krajih. V leseni stavbi, v kateri bivajo tri družine, je kmalu popoldne nenadno izbruhnil požar, ki je zaradi burje bliskovito zajel vse revno poslopje.

V lesenjači ni bilo nikogar, razen 20 mesecev stare deklice Franke Sirotič, ki jo je njena 28-letna mati položila k počitku. Medtem ko se je nesrečna mati pogovarjala s sosedo, se je vnel ogenj, katerega plameni so že v tolikšni meri objeli stavbo, da ni mogel nihče več vanjo. Uboga deklica je zgorela v plamenih, ne da bi ji niti lastna mati niti ostali ljudje mogli pomagati.

Ko so prišli gasilci, je mala Franka že izdihnila svojo dušo. Mlado mater pa so zaradi hudega živčnega pretresa morali odpeljati v bolnišnico. Na kraj nesreče sta kasneje dospela tudi generalni komisar Palamara in tržaški kvestor, ki sta za ponesrečence odredila prvo pomoč.

KROZEK MLADIH IZOBRAZENECV - TRST
vabi na sestanek, ki bo v petek, 25. aprila, ob 20.30 v Ulici Commerciale 5/I. Na sporedu je predavanje dr. Janka Ježa:

»KULTURNI STIKI MED SLOVENCIM
IN ITALIJANIM«

Po predavanju pomenek o prihodnjem nedeljskem izletu.

RAZSTAVA GOVEJE ŽIVINE

Kmetijsko nadzorništvo sporoča, da bo v nedeljo, 4. maja, v Bazovici prva razstava goveje živine sivorjave pasme. Razstava ima namen prikazovati uspehe, ki so jih v živinoreji dosegli naši posestniki iz Bazovice, Trebč, Gropade, Padrič, Peska, Gročane in Jezera.

Razstavljenih bo 250 glav živine, ki jih bo ocenila posebna komisija strokovnjakov iz sosednih pokrajin.

Tudi kdor se za živinorejo ne zanima, mora priznati, da bo razstava pomemben dogodek za naše ozemlje. Na njej bosta namreč prikazana kakovost in zdravstveno stanje naše goveje živine, ki nikakor ne zaostaja za tisto s hribovitih področij. Ugodno vreme, dobra in tečna krma, ki jo nudi naš Kras, ter smotrna vzreja omogočajo, da nam živina nudi okusno, zdravo in zelo redilno mleko ter prvovrstno meso.

TRŽAŠKI VELESEJEM

Od 21. junija do 6. julija bo v Trstu tudi letos velesejem. Za to dobo je ministrstvo za promet odredilo 25 odstotkov popusta na ceni vseh železniških vozniških listkov. Posebne popuste bo odredilo tudi za prevoz blaga, ki bo razstavljeno na velesejmu.

DRUŠTVO SLOV. SREDNJSOLCEV V TRSTU
priredi v soboto, 19. aprila, v Ul. Roma 15, ob 20. uri

LITERARNI VEČER
MLADIH LITERATOV IZ SLOVENIJE

Vabljeni!

● nabrežinskih kamnolomih

Prejšnji petek je bila v Nabrežini redna seja občinskega sveta. Na dnevnem redu je bila razprava o občinskih kamnolomih. O tem vprašanju je poročal odbornik Škrk. Najprej je kratko obrazložil slavno zgodovino nabrežinskih kamnolomov, katerih začetki segajo v leto 181 pr. Kristusom (ustanovitev Ogleja), in nato ugotovil, da so dosegli največji razmah v letih tik pred prvo svetovno vojno. Tedaj je namreč bilo v njih zaposlenih od 3 do 4 tisoč delavcev in je bilo z nabrežinskim kamnom zgrajenih mnogo palač v vseh važnejših mestih bivšega avstrogrskega cesarstva.

V Nabrežini je danes 20 kamnolomov, ki so last občine. Od teh jih je 13 zapuščenih, 7 pa jih imajo v najemu različna podjetja. Pri tem delu je že več let stalno zaposlenih od 300 do 350 delavcev, se pravi, da je število zaposlenih od leta 1914 padlo za 90 odstotkov. Proizvodnja kamna je leta 1938 znašala 5.100 kub. metrov, leta 1950 pa samo 1.700 kub. m. Od tedaj proizvodnja stalno narašča in je leta 1957 dosegla 7 tisoč kub. metrov. Število zaposlenih delavcev pa je ostalo nespremenjeno, in sicer zato, ker se je proizvodnja silno mehanizirala in ker podjetja izvažajo skoraj samo neobdelane kamne.

Zatem je g. Škrk podrobno razčlenil odnose med posameznimi podjetji — najemniki — in občino — lastnico kamnolomov. Po obstoječih pogodbah prejme občina letno od vseh podjetij pičle 3 milijone lir najemnine. Če upoštevamo, da je prejšnje leto proizvodnja znašala 7 tisoč kub. metrov, in če računamo,

da je en kub. meter kamna vreden najmanj 50 tisoč lir, so nabrežinski industriji lani imeli 350 milijonov kosmatega dobička. Tudi če je od te vsote šlo 70 odstotkov za proizvodne in ostale stroške, je kljub temu ostalo 105 milijonov čistega dobička, ki so si ga vtaknili v žep industriji.

Občinska uprava se zaveda, da je najemnina, ki jo danes plačujejo kamnoseška podjetja, naravnost smešna ter socialno krivična. Na žalost pa obstajajo najemniške pogodbe, od katerih bo večina zapadla šele čez 10 ali 15 let.

Po poročilu je bila živahna razprava, ki so se je udeležili mnogi svetovalci. Tako sta svetovalec Vižintin in odbornik Legiša poudarila, da bi morala občinska uprava od pristojnih oblasti zahtevati, naj izdajo zakon, po katerem bi občina smela podjetjem naložiti poseben davek na izvoz kamna. Ta dajatev bi ne predstavljala za Italijo nobene novosti, saj je že mnogo let v veljavi v toškanskih kamnolomih. Uprava naj obenem natančno prouči, ali podjetniki strogo spoštujejo obveznosti, ki so jih sprejeli ob podpisu najemniške pogodbe. Zdi se namreč, da v tem pogledu niso prav nič natančni, saj neko podjetje na primer kar tri leta ni plačalo najemnine. Najočitneje pa se pogodbe kršijo s tem, da so skoraj vsi kamnolomni polni odpadkov. Že zaradi takšnih in podobnih pregreškov bi podjetniki zaslužili, da se jim najemniške pogodbe razveljavijo.

Razprava o občinskih kamnolomih se bo nadaljevala na prihodnji seji.

— Dopisi iz Goriške —

VOLITVE NA GORIŠKEM

Goriške stranke so vložile 10 kandidatnih list za poslansko zbornico in 9 list za senat. Vpisanih volivcev v pokrajini je 96.675, od teh je žensk 51.090, moških pa 45.485. To število velja za poslansko zbornico, za senat je pa manj volivcev, ker mora tu volivec izpolniti ne 21. ampak 25. leto starosti.

ZNATEN DRŽAVNI PRISPEVEK

Na predlog ministra za kmetijstvo Colombo je vlada prejšnji teden odobrila 600 milijonov lir za pasivne kraje v goriški pokrajini. Ta znesek se bo uporabil za namakanja, vodovode in pogozdovanja. Pričakujemo, da bodo teh podpor deležne tudi slovenske občine na Goriškem, ki so v primeri s furlanskimi prave pastorki.

Upamo, da bo to upošteval zlasti novi tajnik goriške Kršč. demokracije g. Cociani, ki je bil v preteklem tednu izvoljen za pokrajinskega tajnika stranke na mesto bivšega tajnika inženirja Valaurija, ki kandidira za senatorja. Saj pravijo, da so poslance Barešija in senatorja Rizzattija zato odžagali, ker sta preveč brenkala na nacionalistične strune.

Zares smo radovedni, kako se bo odrezala mlada garda goriških krščanskih demokratov. Prav radi bi iz njihovih ust slišali tako odločno izjavo, kakršno je v nedeljo dopoldne na zborovanju v Gorici podal inženir Fermo Solari, kandidat socialistične stranke za poslansko zbornico. Mož je odkrito in brez vsakega zadržanja dejal, da je treba dati Slovincem v Italiji popolno šolsko avtonomijo in jim v okviru nove dežele zajamčiti v posebnem statutu vsestransko pravico do dvojezičnosti.

Tako odločno in obvezno izjavo bi še toliko prej morala dati krščanska stranka, saj vendar dobro ve, da je večina Slovincem v Italiji demokratično in krščansko usmerjena.

NAGRAJEVANJE KMETOVALCEV

V nedeljo so v Gorici slovesno razdelili nagrado goriškim kmetovalcem, ki so se odlikovali na natečaju za izboljšanje pridelka koruze in za obnovo gospodarskih poslopij. Med slovenskimi nagrajenci sta posestnika Anton in Miroslav Ferletič, ki sta dobila po 25 tisoč lir nagrade. Miroslav Ferletič je prejel še 10 tisoč lir za večji pridelek koruze. Za obnovo hlevov in greznic je posestnica Frančiška Klanjšček iz Klanca v Števerjanu dobila 50 tisoč lir, Franc Vižintin iz Doberdoba pa 25 tisoč. Med goriške kmetovalce so razdelili skoraj dva milijona lir.

IZ ŠTEVERJANA

V četrtek preteklega tedna je v krogu prijateljev obhajal 70-letnico rojstva naš g. župnik Ciril Sedej. Cerkevni pevski zbor mu je na predvečer tihega slavlja zapel podoknico. Petje zbora, ki mu je slavljenec vedno posvečal mnogo zanimanja, je spravilo g. župnika v dobro voljo, da je pevce prisrčno pogostil.

Vsi Števerjanci izrekamo svojemu priljubljenemu pastirju prisrčno zahvalo za njegovo dolgoletno vneto dušno pastirstvo in tudi za požrtvovalno delovanje pri ljudskih gospodarskih ustanovah in zlasti mladinskih prosvetnih organizacijah. Prepričani smo,

da mu more vse ogromne žrtve, ki jih je od njega zahtevalo sodobno dušno pastirstvo, poplačati le ljubi Bog, ki mu je slavljenec zvesto služil vse življenje. Farani mu obljubljamo svojo vdanost in prosimo dobrega Stvarnika, naj okrepi njegovo zdravje, da bo mogel še dolgo let delovati med svojim narodom, ki tako zelo potrebuje zvestih javnih delavcev. Čestitkam in željam števerjanskih vaščanov se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

V sredo preteklega tedna je umrl 71-letni domačin Franc Ciglič iz Bukovja. Pogreba, ki je bil v četrtek, se je udeležilo mnogo vaščanov, kar pomeni, da je pokojnika spoštovala vsa vas. Rajniku, ki je bil zvest naročnik Novega lista in njegov vnuk bralec, naj sveti večna luč. Užaloščeni družini izrekamo globoko sožalje.

Sožalju se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

V soboto sta si v domači cerkvi obljubila večno zvestobo gđe. Terpin Majda in g. Stančič Jožef iz Bukovja. Mladoporočencema želimo vsi Števerjanci obilo božjega blagoslova in zadovoljstva v novem življenju.

V enem mesecu je imel naš župan g. Podveršič tri daljše razgovore z goriškimi prefektom dr. Nitrijem.

Župan namreč od oblastev zahteva, naj poskrbe, da občina izvede nekatera prepotrebna javna dela. Pred nekaj dnevi sta z županom bila pri prefektu tudi podžupan Terpin in občinski tajnik Cresta. Razgovarjali so se zlasti o vodovodu, ki se bo, kot znano, podaljšal z Oslavja v Števerjan.

Ministrstvo za javna dela je v Gorico sporočilo, da je poleg 200 milijonov, ki jih je nakazalo Zavodu za gradnjo ljudskih hiš, o čemer smo že poročali, odredilo še nadaljnjo gradnjo ljudskih hiš, in sicer za nad 28 milijonov v Gorici in za nad 14 milijonov v Gradiški ter ostalih furlanskih občinah. V Števerjanu in v še štirih goriških občinah bo zgrajena po ena stanovanjska hiša, toda šele v prihodnjem finančnem letu.

Zakladni minister Medici pa je sporočil, da je tudi števerjanska občina prejela 3 milijone 130 tisoč lir posojila za kritje proračuna iz leta 1956.

IZ JAZBIN

V velikem tednu smo ob veliki udeležbi pokopali 85-letno domačinko Rozalijo Jakin, vdovo Pavšič. Pokojnici, ki jo je spoštovala vsa vas, naj sveti večna luč. Njenim sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

Pred kratkim sta se poročila gđe. Štefanija Jakin in g. Lidi Nikavčič. Vsi vaščani nama želimo obilo božjega blagoslova in sreče v novem življenju.

IZ SOVODENJ

V nedeljo pred veliko nočjo je imela naša Kmečko-delavska posojilnica letni občni zbor, ki se ga je udeležila dolga vrsta resnih gospodarjev. Tudi ta posojilnica bo v juliju praznovala 50-letnico obstoja, in sicer v istih prostorih, kjer je bila ustanovljena.

Letošnji občni zbor je vodil vneta združnik Pipan Andrej. Ko so razpravljali o načrtu praznovanja 50-letnice, je gospod Pipan povedal zanimivo dogodbinco iz preteklosti z avtorja. Zaradi prve svetovne vojne je me-

rala sovodenska posojilnica prekiniti poslovanje in poskrbeti za varnost svojih knjig in denarja.

Vse, kar je bilo važno, je g. Pipan odnesel v Ljubljano. Ko so ga tam vprašali, ali je pripravljen dati denar za vojno posojilo, je kot dober gospodar odgovoril, da ne, ker bodo denar zadružniki še krvavo potrebovali po vojni. In res jim je pri obnovi zelo prav prišel.

Iz njegovega poročila smo zvedeli, da je posojilnica dala v letu 1956 nad 9 milijonov posojil, lani pa celo 12,8 milijonov. Dobička je imela le nekaj nad 55 tisoč lir, ki jih bodo dodali rezervnemu skladu. Naš zavod vsota denar po 7 odstotkov obresti, medtem ko zahtevajo goriški denarni zavodi po 11 in celo 12 odstotkov, in celo tedaj zahtevajo vsa mogoča jamstva. Doslej je posojilnica dajala posojila največ do 500 tisoč lir, odslej pa bodo dajali v skladu potrebe tudi posojila do višine 700 tisoč.

Konec 1957. leta je imela posojilnica 26 milijonov 600 tisoč lir vlog pri Goriški hranilnici, v letu 1957. so vloge narasle za 4 milijone. Lani je odbor uspel, da mu Goriška hranilnica obrestuje vloge po 3,75 odstotkov in ne več le po tri kot prej.

Ob koncu so nekateri starejši člani predlagali, naj se namesto njih vpišejo kot člani njihovi otroci. Za vsakega novega člana naj bi pristopnina znašala 500 lir.

Ko bodo Slovenci to poročilo brali, bodo lahko veseli, saj je iz njega razvidno, da je v našem ljudstvu še veliko zdravja in podjetnosti. Obenem se jim bo srce trgalo od žalosti, ko se bodo spomnili nasilnega uničenja nekdanjega tako ponosnega, cvetočega in mogočnega goriškega zadružništva po fašistih.

IZ TRŽIČA

Minister za kmetijstvo Colombo je v preteklem tednu odobril 100 milijonov prispevka za izsušitev rižanskega močvirja, kar je velikega pomena za vse tržiško gospodarstvo.

V soboto je iz našega zaliva odplula ena najmodernejših petrolejskih ladaj, ki so jo tržiške ladjedelnice zgradile za pomorsko družbo Costa v Genovi. Ladja je dolga 167,65 metra in široka 21,50 metra.

SMRT UGLEDNEGA SLOVENCA

V ponedeljek zjutraj je umrl v bolnici vsmiljenih bratov upokojeni sodnik dr. Milan Bogataj. Pokojnik je bil rojen 1. 1887. v Soči, gimnazijo je obiskoval v Gorici, pravno fakulteto pa je dovršil v Gradcu. Služboval je pri deželnem sodišču v Trstu, v Gradcu, Sezani in Senožečah. Fašisti so ga premestili najprej v Aleksandrijo, nato v Turin. Po vojni se je preselil v Gorico, kjer je služboval pri okrožnem sodišču do svoje upokojitve 1. decembra 1952.

Naj blagemu pokojniku sveti večna luč in dobri Stvarnik naj mu bovato poplača ljubezen in zvestobo do slovenskega naroda. Sedaj se je umirila tudi njegova neustolažljiva boleost izgube edinega sina, ki je padel v drugi svetovni vojni. Pokojnika bodo prepeljali verjetno na domače pokopališče.

Njegovi užaloščeni gospe in drugim sorodnikom izražamo iskreno in globoko sožalje.

OBVESTILO BEGUNCEM

V ponedeljek, 28. aprila, bo ob 15. uri delitev živeža beguncem, in sicer od abecedne črke A do L vključene. Ostali bodo prejeli živež v torek, 29. aprila, ob 9. uri.

Marijan Komjanc

Beneška Slovenija

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Prejšnje leto je mnogo kmetovalcev v naših dolinah preuredilo svoje hleve. Vsi namreč vemo, da je zdrav hlev prvi pogoj za razvoj živinoreje. Kmetovalci, ki preuredijo hleve, prejmejo od Kmetijskega nadzorništvu precejšnje nagrade. Tako je na 8. natečaju lepo število naših ljudi dobilo manjše ali večje prispevke.

Prvo nagrado v znesku 100 tisoč lir je prejel Ivan Mauro iz Tamarja pri Vizontu (občina Neme); drugo v znesku 80 tisoč lir je dobil Guerin Cujon iz Kancelirjev pri Susidu (ahtenska občina); tretjo v znesku 60 tisoč lir so dobili Ivan Bukovec iz Peternela pri Drečk, Jožef Kont iz Čenebde (Fojda), Lucija Piputti z Brega pri Fojdi, Hermengild Cormons iz Tipane in Maksim Forcutti iz Krnic (Neme).

Četrto nagrado po 50 tisoč lir je dobilo 12 kmetovalcev iz raznih naših vasi, peto po 40 tisoč lir prav tako 12 kmetovalcev, šesto po 30 tisoč lir 11 kmetov, sedmo nagrado po 20 tisoč lir je prejelo 16 posestnikov in osmo po 10 tisoč lir je dobilo tudi 16 kmetovalcev iz raznih slovenskih vasi. Skupno so naši ljudje prejeli 2 milijona 370 tisoč, kar je za naše bedno deželico in njeno skromno gospodarstvo vendar precejšnja podpora.

Pred kratkim je imel naš občinski svet sejo. Občinski možje so sklenili zlasti razširiti cesto, ki pelje iz Petjaha v Mečano. Cesto bo popravilo delovišče, pri katerem bo doblilo zaslužek vsaj nekaj brezposelnih. Odobrijo so tudi asfaltiranje nadaljnjih štirihi kilometrov ceste Ažla-Sovodnje in Sv. Lenart-Klodič. Razpravljali so tudi o nakupu zemljišča za zgradnjo ljudskih hiš, ker je pri nas še vedno huda stanovanjska stiska.

Število obmejnih prehodov na vseh blokih v Beneški Sloveniji je v mesecu marcu znašalo 12.583; s prepustnicami je prekoračilo mejo 11.157, z dvoletniškimi dovoljenjem pa v obojno smer 1426 posestnikov. Jugoslovanskih potnikov je bilo 10.037, italijanskih pa le 2546.

IZ VIZONTA

Naša vas se nahaja na vzhodni strani gore Bernardije. Naša zemlja je revna, ker živimo v kraškem svetu. Saj imamo v naši bližini znane Završke jame, nekateri pa celo pravijo, da je vsa Bernardija votla. Domačini si morajo iskati skromnega kruha v tujem svetu, da lahko preživijo svoje družine.

Na usodo se nočemo pritoževati, saj je enaka kot v vseh hribovskih vaseh Beneške Slovenije in Karnije. Jadikovanje nam tudi nič ne pomaga. Danes hočemo samo opozoriti oblastva, da je naša ljudska šola popolnoma zanemarjena. Poslopje se nahaja na zelo lepem prostoru in se šola na prvi pogled zdi kar dobra. A ni tako. Del šolskega poslopja je prenapolnjen s senom, v drugem se pa stiska 25 otrok, ki so razdeljeni na pet razredov; vse pa poučuje en sam učitelj. Ker vemo, da je v naših dolinah mnogo brezposelnih učiteljev, se sprašujemo, zakaj ne namestijo na šoli še ene učne moči. Če bi poslopje primerno preuredili, bi lahko imeli še en razred in tudi otroški vrtec.

Če tega ne bodo v kratkem naredili, se bo začelo poslopje nodirati. Stroški za obnovo šole bi ne bili tako veliki, da bi jih ne zmogel občinski proračun. Nekaj denarja bi pa morala prispevati tudi država. Skrajni čas je že, da se oblastva zgamejo ter našo šolo čimprej preuredijo.

V naši vasi pa je tudi drugače še marsikaj narobe. Nespametno je zlasti, da imamo še vedno dve mlekarni: eno v spodnjem in eno v zgornjem koncu vasi. Tako ne more nobena prav uspevati, ker je za obe premalo mleka. V mesecih, ko je največ mleka, ga imamo okoli štiri stote, pozimi pa dva. Nobena mlekarna nima izkušenega in izšolanega mlekarka. Upravljata ju dve ženski, ki sta se tega posla mimogrede naučili. Že zdrava pamet narekuje, da bi bilo treba ustanoviti samo eno mlekarno, ki bi mogla nastaviti izkušenega mlekarka.

Tako je v našem Vizontu. Če ne verjameste, nas obiščite, toda obujte si dobre čevlje, ker so naše ceste slabe, saj ni nikogar, ki bi jih posul z gramozom.

IZ TAJPANE

Pred nekaj dnevi smo zvedeli, da je v Belgiji umrl 67-letni domačin iz Prosnida Simic Anton-Kulan. V tujino je odšel že pred več leti. Ves čas je upal, da bo na starost še enkrat prišel v Prosnid, a srčna želja se mu ni izpolnila. Naj plemenitemu možu sveti večna luč! Sorodnikom izrekamo iskreno sozlagje.

Že dolgo let so nam obljubljali, da bodo popravili cesto, ki pelje iz Prosnida na pokopališče. Končno se bo ta obljuba vendar uresničila. Ministrstvo za javna dela je namreč za cesto že nakazalo 1 milijon 360 tisoč lir.

Ministrstvo je te dni tudi sporočilo, da bo dalo za popravilo občinskih cest v Tavorjani 860 tisoč lir. Znesek je zelo pičel, ako pomislimo, da so vse občinske ceste potrebne poprave.

V kratkem bodo povezali z dolino tudi ves Porčinj, ki se nahaja v ahtenski občini. Za zgradnjo ceste je ministrstvo za javna dela nakazalo 1 milijon 700 tisoč lir. Enak prispevek so nakazali tudi za cesto v Brdca.

29

V SONCU IN SENCİ

(Usoda Habshuržanov)

R. B.

Madžari so imeli dva dobra politika, grofa Andrassyja in odvetnika Deäka. Oba sta znala dobro izrabiti zadrego Avstrije po porazu pri Kraljevem gradu, še bolj sta pa znala obrniti rojakom v prid nagnjenje, katero je gojila cesarica Elizabeta do Madžarov. Vsak posebej sta bila sprejeta, po cesaričinem posredovanju seveda, pri Francu Jožefu.

O grofu je cesar pisal ženi, da je sicer pošten in nadarjen mož, a da gleda samo na koristi svoje ožje domovine. Stari in odkriti Deäk mu je bil bolj všeč zastran poštenosti in ker je priznaval, da je pri novi ureditvi monarhije treba upoštevati tudi druge narode.

Avstrija se razcepi

Cesar je bil pripravljen v marsičem popustiti Ogrom, toda po sklenjenem miru s Prusijo je v svoji cincarski naravi zopet omahoval. Elizabeta je občutila kot svoj lastni poraz, da se še ni rešilo ogrsko vprašanje. V znak užaljenosti je nalašč še ostala z otroki v gradu Gödöllo blizu Budimpešte, kamor se je bila zatekla iz strahu pred Prusiji.

Ne samo cesaričini vpliv, ampak tudi zunanje politične razmere so privedle do razcepitve Avstrije v avstrijsko in ogrsko državno polovico, v tako zvani dualizem. Zadnji kamen v tej zgradbi je postavil novi zunanji minister Ferdinand baron Beust, ki je bil prej v saški službi. Cesarju je vedno in vedno dokazoval, da se lahko vse južnonemške države združijo pod vodstvom Avstrije proti Prusiji. Franc Jožef je imel zelo voljna ušesa za povračilo Prusiji. Beust je tkal svojo misel takole: v boju proti Hohenzollerncem je treba iskati pomoči pri Franciji. Napoleon III. pa jo bo odklonil, če bodo avstrijski narodi kazali nezadovoljstvo in morda za hrbtom celo sovražnikom države ponujali roko. Zatorej je nujno potrebno, da pride do pomirjenja z Ogrsko. Poleg tega je pa cesar potreboval vojaško in finančno pomoč, katero mu je moglo nuditi madžarsko plemstvo.

Ali si že poravnal naročnino?

Madžarski nacionalisti so se pa zavedali, da bodo slovanske narode, zlasti Hrvate in Slovake držali pod peto, le če si bodo Ogrji in Nemci delili oblast v monarhiji.

Madžari so skoro z vsemi predlogi prodrli. Zahtevali so celo ločeno armado. Cesar je pa jezno zarožljajal z ostrogami in je odposlanec zabrusil, naj gre raje vse k vragu, kakor da se odpove armadi. Končno je s var dozorela in v januarju 1867 so podpisali Beust in Deäk z odposlanci avstrijsko ogrsko nagodbo. Avstrija in Ogrska sta postali dve državi, skupen je bil le cesar, zunanja politika, armada in finance. Še pri vprašanju denarja je bila madžarska polovica na boljšem, ker je nosila le trideset odstotkov skupnih stroškov, imela pa je enake pravice kot druga državna polovica.

Še stari cesar Ferdinand, ki je kot ujetnik bival na praških Hradčanih, je razumel pomen nove ustave. Ko je zvedel za novico, je dejal svojemu slugi: »No, da, Johan, kaj zato so me odstavili? Saj bi tudi midva znala prisegati vsako leto na drugačno ustavo.«

Cesar Franc Jožef, ki se je imel za trdega realista, je pa začel sanjariti o povračilu Prusiji. Ogrji so triumfirali, cesaričin vpliv je pri njih neizmerno zrastle, v avstrijski polovici je pa padel. Vendar je njen vpliv na cesarja prodr. Sofija je bila vsa iz sebe, da so se snahini načrti uresničili.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Vsebine slovenskih leposlovnih del“

Pred kratkim je izšel v samozaložbi četrti del »Vsebin slovenskih leposlovnih del« Martina Jevnikarja. Četrty zvezek ima 283 strani ter prinaša vsebine vseh pomembnejših pripovednih del od leta 1930 do leta 1945, kot je zapisano v podnaslovu. Vendar pa je Jevnikar v resnici prekoračil ta okvir, ker je dodal zvezku še strjen prikaz povojnega slovenskega pripovedništva, seveda razdeljenega po pisateljih.

Jevnikar je opravil s temi vsebinami zelo zaslužno delo. Pri tem ne mislimo toliko na dijake, katerim jih je menda predvsem namenil, ampak na tiste, ki imajo poklicno ali drugače opraviti s slovensko literaturo in morajo biti dobro poučeni o pisateljih in delih iz preteklosti in sedanjosti. Takim bodo Vsebine izredno koristne. Delo bo obdržalo svojo vrednost tudi še po desetletjih.

Pri vrednotenju pisateljev in del se je držal Jevnikar objektivnih sodb književne kritike. Seveda se bo zdel komu na nekaterih mestih preveč dobrohoten v svoji oceni, drugod spet preoster. Toda to je neizogibno, ker v književnosti pač ni mogoče določiti samo enega merila in dati prav samo enemu mnenju. Literatura je v veliki meri stvar okusa, čustva in miselnosti. V splošnem lahko rečemo, da je bil Jevnikar v svojih ocenah pravičen in rajši premil kot preoster.

Edina resnejša pomanjkljivost tega četrtega dela Vsebin je v tem, da je zlasti pri obravnavanju najnovejšega pripovedništva nekoliko površen in nedosleden. Tako je na primer uvrstil v razdobje do leta 1945 Mimi Malenšek, ki je objavila večino svojih del v povojnem času, medtem ko je uvrstil v Dodatek Mirka Javornika, ki je objavil vse svoje

knjige do leta 1944. V Dodatek bi najbrž ne spadali niti Jože Dular, pač pa bi morda lahko uvrstil vanj Miro Mihelič ali Ivana Potrča, ki sta izdala večino svojih del po vojni. Prav čudno je tudi to, da sicer obširno poroča o vsebini za literarno zgodovino malo pomembnih romanov Mimi Malenškove in Ingoliča ali Potrčevih dram, niti z besedico pa ne omeni v vsej knjigi Kocbeka in njegove Tovarišije ter noveške zbirke Strah in pogum, ki sta pomenili brez vsakega dvoma dva važna dogodka povojne literature, vsekakor pomembnejša kot romani Malenškove. Težko je verjeti, da gre samo za pozabljenost, po drugi strani pa si je spet skoro nemogoče predstavljati, da bi bil Jevnikar hote tako neobjektiven. Premalo je upošteval tudi pripovedno leposlovje, ki je izhajalo v revijah, čeprav seveda ni mogoče pričakovati, da bi mogel en sam človek pregledati vse letnike revij iz več desetletij in prebrati vso pomembnejšo prozo v njih.

e. j.

KNJIŽNE NAGRADE

Ob proslavi mednarodnega dneva za mladinsko knjigo sta bila v Jugoslaviji nagrajena tudi dva Slovenca. Po sodbi komisije je bila najboljša otroška knjiga v letu 1957 »Majhna kot mezinca«, ki jo je spisala Ela Peroci. Kot najboljši mladinski pisatelj je bil za lansko leto nagrajen Tone Seliškar za povest »Tovariši«.

* Koroški deželni glavar Wedenig je odprl pred kratkim evropski seminar delovne skupnosti UNE SCO za Koroško na planini Maiernigg pri Celovcu. V seminarju bodo preučevali predvsem sodobno evropsko zgodovino in vprašanja v zvezi z razvojem kulturno in gospodarsko zaostalih držav ter z vzgojo k medsebojnemu razumevanju vzhodnih in zahodnih narodov.

* Ameriški antropolog Clark Howell je odkril v kraju Isimila v Tanganjiki ležišče kosti mnogih davno že izumrlih živali in veliko količino orodja in orožja prazgodovinskih ljudi, ki so živeli pred stotisoč leti. Strokovnjaki menijo, da je na svetu to največje najdišče orodja iz prazgodovine. Zdi se torej, da je bila pred stotisoč leti Afrika »dežela največjega tehničnega napredka«. Morda bo kdaj spet.

Četrta številka „Literarnih vaj“

Srečko Simoneta nadaljuje na uvodnem mestu 4. št. svojo povest iz dijaškega življenja — pravzaprav bi jo lahko imenovali »pohitniško« povest — »V kraški milini«. Je pa bolj reportaža kot povest, ker ne obeta nikakega posebnega zapleta in tudi psiholoških konfliktov ni v njej nikakih. Vendar pa mlademu avtorju pripovedovanje gladko teče in tudi jezik je lep. To pa je že nekaj. Pri naslednjem poskusu si bo moral poiskati še privlačno in bolj napeto snov, da bo res zalegla za povest, pa bo.

Obetajoča prispevka v tej številki sta »Gospod Luka« Metke Kacin in »Iz megle« Danila Lovrečiča, drobna, pa presenetljivo dobro napisana psihološka portreta. Zelo prijetno je pisana potopisna reportaža Katerine Polojaz »Turisti«, vedro, razgibano, barvito in s pristnim, neprisiljenim humorjem. To dekle ima talent. Drugi prispevki so začetniški, s čimer ni rečeno, da se ne bo eden ali drugi njihovih še bolj malih kot mladih avtorjev v prihodnjih letih razveseljivo razvil. Posebno razveseljivo je, da v tej številki ni toliko nepristne tragičnosti in črnogledosti kot v nekaterih prejšnjih. Kdor pa bi se rad enkrat spet od srca nasmejaj, naj si prebere črtico Mowgija: »Fantazije v megli«, četudi jo je pisal, kot je čutili, v zelo resnem razpoloženju. Samo kratak odlomek za poskušnjo: »Metko ljubim. Vedno jo ljubim... A Metka se me izogiblje. Če jo nagovorim, odide. Če sem blizu nje,

se obrne v stran. Ona se mi zdi čudno bitje: ne vem, če me ljubi, če me sovraži, če sem ji antipatičen: ne vem, kaj čuti do mene. Če bi me sovražila, bi jo tudi jaz zasovražil, a tako tega ne morem. Moram jo ljubiti. To je moja usoda.« (O, večna usoda petošolca! Le kako more biti grdi Metki »antipatičen« fant, ki je tako sveže razrešil večni hamletovski problem usode...?).

Ne smem pozabiti omeniti dveh lepih pesmi Brunertot »Snežinke v oknu« in »Poslušam, kako prihajaš«.

Čedne so, kot vedno, tudi dijaške ilustracije.

Izšla je tudi že peta številka Literarnih vaj, ki poleg nadaljevanja povesti Srečka Simonete »V kraški milini« prinaša potopisno reportažo Katerine Polojaz »Turisti«, ki se bo še nadaljevala; prijetno in zanimivo napisano reportažo iz bodočnosti Rika Adamiča »Zgodba iz XXIII. stoletja«, ki tudi še ni končana; črtice Dr. Antekirta, Tatjane, Nadje Kriščak, Marije Senica in Ljube Nardin; članke in kritična poročila Sergija Bonača, Rudolfa Marca, Maria Bana, Sama Pahorja, Edvarda Filipčiča in drugih. Ta drugi del revije postaja vedno boljši in zanimivejši. Prikupne so fotografije ing. Mirana Pavlina iz slovenskega šolskega okolja v Trstu (zlasti fotografija na str. 131) in čedne so tudi risbe, ki so jih izdelali dijaki Elza Romagna, Boris Podreka, S. Cesarec in Andrej Okorn.

m. z.

KULTURNE VESTI

* Edvard Kocbek je dokončal drugi del Tovarišije in bo izročil v kratkem rokopis Državni založbi Slovenije za objavo. V knjigi namerava izdati tudi Pariški dnevnik, ki ga je napisal pred nekaj leti med svojim bivanjem v Parizu in katerega izvlečki so izšli lani v duhovniški reviji Nova pot.

* Državna založba Slovenije je izdala prva dva dela »Bratov Karamazovih« Dostojevskega. Do leta 1960 bo objavila Izbrana dela Dostojevskega v desetih knjigah.

* Kot poročajo dunajski listi, bo prišel beograjski nadškof dr. Ujčić na Dunaj, da prejme častni doktorat tamkajšnje univerze. Dr. Ujčić je študiral na Dunaju.

* Na čast kongresu Zveze komunistov bodo v Ljubljani priredili v Moderni galeriji veliko razstavo slovenskega slikarstva zadnjih 50 let.

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

II Kljub temu me je bilo sram, da sem se vdal. Oni pa so se zdeli skoro razočarani, ker bi me bili morda radi osuvali in obreali. Eden izmed njih me je odvedel v bližnjo sobo in mi ukazal, naj pomagam mlademu soujetniku, ki je čepel pred pečjo in grebel pepel iz nje. Morala sva osnažiti še druge peči v bližnjih sobah, ves čas pod nadzorstvom agentov.

Ko sva raznašala sem in tja pepel in drva, sem postal pozoren na mlado dekle, ki je tudi že ves čas čakalo na nekoga, morda prav tako na Loha. Bila je zelo lepa plavaloska, nežna in negovana. Več agentov se je smukalo okrog nje v sobi, kjer so ji ponudili stol, da bi laže čakala. Imela je rožnata lica, kot da je pravkar prišla z mraza zunaj. Od nje je bilo nekaj deklško brezskrbnega in veselega, kar je bilo v čudnem nasprotju z okoljem. Verjetno čaka, da bi za koga intervenirala, sem pomislil.

Nazadnje sva morala zakuriti peč v nenavadno elegantno opremljeni sobi s težkim, temnim hrastovim pohištvom. Kljub temu da je stal agent, ki naju je stražil, v bližini, mi je soujetnik povedal, da je to soba policijskega šefa Hacina. Napravljala pa je vtis, kakor da se dr. Hacin malo mudi v njej. Vse je bilo skrbno pospravljeno in nikjer ni bilo videti niti najmanjšega papirčka. Njega pa ni bilo od nikoder. To se mi je zdelo kar čudno, ker je bil Hacin vsaj po naslovu še vedno šef ljubljanske policije. Ven-

dar mi je soujetnik, ki mi je pomagal kuriti peči, prvi omenil njegovo ime, odkar sem prestopil prag policijske palače. Tega sem se šele v tem hipu zavedel, ker je v podzemlju vse govorilo le o Lohu kot o tistem, ki ima vse v rokah in ki o vsem odloča, zlasti še o usodi aretirancev. Nihče se ni spomnil v tej zvezi na dr. Hacina, in če bi me slučajno ne bili prisilili kuriti peči v njegovi sobi, bi verjetno sploh ne bil slišal o njem ves čas svojega ujetništva v policijski palači.

Pozneje ob procesu proti njemu sem se večkrat spomnil tega. Verjetno je imel mož takrat v resnici malo besede. Loh in njegovi so ga najbrž drzno odrinili v stran in delali, kar so hoteli, ne da bi se brigali zanj, ker Loh je bil tisti, ki je užival zaupanje Gestapa. Hacin pa se verjetno ni maral spreti z njimi, ker mu je šlo za to, da ohrani svoje mesto, bržkone po naročilu svojih političnih prijateljev, ki so se zatekli ob napadu na Jugoslavijo v Anglijo. Tako je vztrajal na svojem neprijetnem položaju zelo verjetno iz napačno razumljenega čuta dolžnosti in politične zvestobe. Postal je tako najbrž žrtev samo dozdevno zvite politične igre tedanje slovenske politične emigracije na Zahodu. Težko je danes presoditi, v koliki meri bi bil mogel preprečiti okrutnosti, ki so jih tisti čas počenjali policijski agentje. Pravično sodbo o njegovi vlogi bo izrekla zgodovina.

Peči sem moral kuriti nekako do dvanajstih, nakar so me odgnali spet v podzemlje. Šele zgodaj popoldne so me prišli spet iskat in me odpeljali pred Loha.

(Dalje)

GOSPODARSTVO

Za kruh in svobodo

»ZAHODNONEMSKI ČUDEŽ«

»Crna borza je hipoma izginila. Izložbe so se napolnile, iz tovarniških dimnikov se je dvignil dim, po cestah so zadržali težki tovorniki. Mrtvaškemu molku je povsod sledil hrušč delovišč. Če je bil ta prerod že čudovit po obsegu, je bil prav tako po naglici. Začel se je na vseh področjih gospodarskega življenja kot na dogovorjen znak. Očividci lahko pričajo o hipnem učinku denarne presnove na napolnitev skladišč in na razkošnost izložb. Še prejšnji večer so Nemci brez cilja tavali po mestih, da bi izsledili drobce živil. Ze naslednji dan pa niso mislili na drugo kot na proizvodnjo teh dobrin. Zvečer je bilo še videti obup na obrazih, a že naslednje jutro je ves narod upiral pogled, poln zaupanja, v prihodnost.«

Tako popisujeta Francoza Jacques Rueff in André Pietre dogodke, ki so prešli v zgodovino kot zahodnonemški gospodarski »čudež«.

»Čudež že — pripominjajo nekateri — »toda ameriški in ne nemški. Amerikanci so Nemcem zombardirali staro industrijo in jim iz strahu pred Rusi po vojni postavili novo. Zahodna Nemčija je preejala po Marshallovem načrtu v letih 1948-1954 okrog 940 milijard lir in po načrtu GARIOA (Ustanova za pomoč zasedenim deželam) v letih 1946-1950 okrog 1.000 milijard lir.

To je ena plat zvona, odgovarjajo drugi. Zahodna Nemčija je namreč po drugi strani plačevala zahodnim vojskam zasedbene stroške, in sicer nad 1.000 milijard lir na leto. In zdaj, po odpravi zasedbenih stroškov, izdaja za svojo obrambo v okviru Atlantske zveze okrog 1.350 milijard lir letno.

Tako ali tako, eno je gotovo: blaginjo je moč ustvariti le z zdravim gospodarstvom! Zdravo gospodarstvo uredimo pa s sposobni gospodarstveniki. Sreča Zahodne Nemčije je, da ima sposobnega ministra za gospodarstvo Ludwiga Erharda.

BLAGINJA ZA VSE

Kaj je cilj gospodarstva? Gmotna blaginja! In kaj je blaginja? Blaginja so dobrine, katere potrebujemo za življenje. Socialne krize nastajajo, kadar ni ravnovesja med dobrinami in potrebami. Dobrine si kupimo z dohodki: Cim večji je povprečni dohodek posameznika, tem večja je blaginja v državi. Povprečni dohodek je del narodnega dohodka, a narodni dohodek je sad proizvodnje dobrin.

V ta klasični okvir spada osnovno socialno-gospodarsko načelo, ki ga postavlja Erhard: blaginja za vse — s svobodno konkurenco, z veliko proizvodnjo in trdnostjo denarja.

Svobodna konkurenca! Erhard kot krkčanski demokrat konkurenco ne pojmuje kot razredni boj, temveč obrambo skupnosti proti delomrznem in monopolom ter kot sredstvo za večjo in boljšo proizvodnjo. »Ena glavnih nalog države s svobodnim socialnim redom — pravi minister — »je ta, da zajamči svobodno konkurenco. Zakon proti monopolu je nujno potreben kot temeljni gospodarski ukrep.«

Velika proizvodnja! Če hočemo ljudi osvoboditi potreb, moramo proizvajati čimveč dobrin. Erhard postavlja veliko proizvodnjo celo nad enakost v razdeljevanju narodnega dohodka. »Nepriumno pametneje ravnamo — pripominja — »če usmerimo vse sile v porast narodnega dohodka, namesto da se jalovo prepiramo o razdelitvi dohodka samega ter tako zaidemo z edine plodne poti, ki je v povečanju proizvodnje. Dosti laže je odrezati sleherniku debelejši kos torte, ki postaja iz dneva v dan večja, kot dodeliti dobiček iz prepira o razdelitvi majhne torte. Pri majhni torti gre namreč dobiček enega vedno v škodo drugega.«

Trdnost denarja! Erhard poudarja, kako je trdnost denarja izhodišče za gospodarski razmah in za socialni napredek. »Ni si mogoče misliti,« opozarja, »svobodnega socialnega gospodarstva brez dosledne denarne politike. Trdnost valute je zaradi tega treba vključiti med osnovne človeške pravice. Vsak državljan lahko zahteva, da mu jo država zajamči.« Inflacija, pa najsi jo povzročajo sindikalisti s pretiranimi plačami in industrijci s pretiranimi cenami ali špekulanti, je po ministrovih sodbi zločin, ker upropašča vse narodno gospodarstvo.

Erhard je imel zaradi svoje gospodarske politike sitnosti tako z Angloamerikanci kot z rojaki.

Ravnatelj ameriške ustanove ECA za Nemčijo je leta 1951 izjavil, da je nemški davčni ustroj »najbolj nesocialen na svetu«. Kljub temu so dogodki tako mogočno potrdili pravilnost Erhardove politike, da so ministra začeli imenovati »čarovnika« in »preroka«. Vrzimo pogled na nekaj statistik:

Proizvodnja (v odstotkih)

Leta	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956
Nemčija	100	119	126	139	155	178	200
Francija	100	113	118	115	125	137	157
Amerika	100	107	111	120	112	124	134
Anglija	100	104	101	107	114	121	125

Nemški narodni dohodek (v milijardah mark)

Leta	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956
	54,8	62,7	66,7	71,6	77,5	85,9	91,9

Zaposlenost (v tisočih)

Leto	Zaposlenih	Brezposelnih
1948	13.468	451
1949	13.463	784
1950	13.604	1.314
1951	14.296	1.272
1952	15.456	1.051
1953	16.044	941
1954	16.831	823
1955	17.807	495
1956	18.610	411

BIROKRATE V ROPOTARNICO

Erhard odklanja usmerjevano gospodarstvo. »Demokracija in svobodno gospodarstvo,« kliče v svet, »sta neločljivo povezana kakor diktatura in državno gospodarstvo.«

Kljub temu postavlja nad vse gospodarske ustroje zdravo pamet ter se sam med korejsko vojno zaradi nevarnosti inflacije ni obotavljal omejiti bančna posojila in razširiti javna dela. Strinja se s stališčem italijanskega zakladnega ministra Medicija, ki pravi: »Daleč je od stvarnosti življenja, kdor sanja o dosledno usmerjenem gospodarstvu ali o dosledno svobodnem gospodarstvu.«

Erhard udarja predvsem po dogmatizmu v gospodarstvu ter po njegovih nosilcih — birokratih. O dogmatizmu pravi na primer: »S prehodom iz usmerjevanega gospodarstva v svobodno smo napravili vse več kot upravni korak. Naše gospodarstvo in socialno življenje smo postavili na novo

osnovo ter mu odprli nova obzorja. Zavreči smo morali nestrpnost, ki zavoljo pomanjkanja svobode mišljenja vodi v tiranijo in totalitarizem.«

In o birokratih piše: »Svobodnemu gospodarstvu hočejo naprtiti krivdo za hibe, ki so le ostanki usmerjevanega gospodarstva v Nemčiji in katerih se še nismo mogli osvoboditi. Zgražajo se nad težavami v industrijah surovin, a prav tam so birokrati uganjali naravnost orgije ter preprečevali svobodno porajanje cen.«

ZDRUŽENA EVROPA

Erhard zagovarja zedinjenje Evrope kot sredstvo za povečanje blaginje na naši celini. »Potrebna je« — pravi — »blaginja vseh narodov, z berači ni mogoče trgovati. Nedopustno je, da so v kaki državi brezposelni, ko v drugih državah primanjkuje rok in glav. O enotnosti Evrope bo moč govoriti šele, ko bo vsak Evropejec v kateri koli evropski državi imel svobodne in enake možnosti za delo.«

GOSPODARSKA IZOBRAZBA

»Socialisti« — je dejal angleški laburist Bevan — »poudarjamo, da glavni vzrok sedanjih težav ni v odnosih med ljudmi in naravo, temveč v odnosih med ljudmi in gospodarsko zmedo, ki so jo ustvarili ljudje sami.«

Zmeda je posledica nevednosti in nevednost je preganjal že Sokrat kot največjo sovražnico človeka. Če hoče biti potrošnik gospodar na tržišču, mora poznati vsaj osnovne pojme o cenah, plačah, varčevanju, naložbah. Znanje je moč, v dobrem gospodarstvu bolj kot kjer koli, ker vodi do kruha in svobode...

Egidij Vršaj

15. APRIL JE ŽE ZA NAMI!

Do tega dne bi morala biti vsa koruzna slama že porabljena ali uničena. Le na ta način preprečimo širjenje koruznega črva, ki povzroča letno tako veliko škodo pridelku. Če še nisi uničil vse koruzne slame, naredi to čimprej, da ti ne naprtijo kake občutne kazni.

MEHANIČNA DELAVNICA IN TRGOVINA

Golob Ivo

GORICA - TRG E. DE AMICIS 1 - TEL. 21-38

Automobili, motorji, kolesa, nadomestni deli.

Sportni pregled

ITALIJANSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

Do zaključka prvenstva A lige manjka samo še šest tekem. V nedeljo so odigrali 28. kolo, vendar se položaj na lestvici ni razjasnil. Kot je bilo predvidevati, je Juventus z lahkoto odpravil Bologno (4:1) in se s tem še krepkeje usidral na prvo mesto lestvice. Ljubitelji nogometa je gotovo presenetila zmaga Napolija, ki je na tujem igrišču gladko porazil Romo (2:0). Ta uspeh je neapeljskemu moštvu omogočil, da se je uvrstil na drugo mesto lestvice in obenem dosegel Padovo, o kateri so še do pred kratkim govorili, da je ne bo nihče izpodrinil z drugega častnega mesta lestvice. Padovansko moštvo je očitno utrujeno, kar velja zlasti za Hamrina, katerega se ima enajstorica zahvaliti, če je v tem prvenstvu zaigrala toliko uspešnih tekem.

Precej nejasen je po nedeljskih izidih postal zlati položaj na dnu lestvice. Na zadnjih mestih sta sicer še vedno ostala Genova in Sampdoria, toda prav ti enajstorici sta na zadnjih tekmah pokazali, da ne mislita položiti orožja in da se bosta še krepko borili za obstanek v A ligi. Sampdoria je doma odpravila Padovo (3:2), Genoa pa je v Bergamu dosegla dragocen neodločen izid (1:1).

Borba za obstanek v A ligi se bo po vsej verjetnosti bila med naslednjimi enajstoricami: Genoa, Sampdoria, Spal, Udinese in Atalanta. Izven nevarnosti sta po nedeljskih izidih lanskoletni državni prvak Milan, ki je v nedeljo odločno porazil Lazio (6:1), in Torino, ki je v Ferrari premagal Spal (1:0).

POLOZAJ V B LIGI

V B ligi si je domača Triestina v nedeljo spet zagotovila dve točki naskoka pred ostalimi moštvimi. Z zmago proti Tarantu (1:0) je dosegla 39 točk, njen najnevarnejši tekmeec Bari pa je obdržal drugo mesto (35 točk), čeprav ni v nedeljo zaradi slabega vremena odigral napovedane tekme z Marzottom. Po nedeljskem uspešnem srečanju je v borbo za častna mesta spet posegel Venezia, ki je na tujem igrišču gladko porazil Como. Pozornost športnikov pa je sedaj obrnjena na srečanje med Barijem in Triestino, ki bo v nedeljo. Od te tekme je namreč v veliki meri odvisno, ali se bo Triestina letos vrnila v A ligo.

SPORT PO SVETU

Kolesarstvo. Na znani dirki Pariz - Roubaix (269 km) je prvo mesto osvojil Belgijec Van Daele. Na ostala 3 mesta so se uvrstili Poblet, Van Looy in Van Steenbergem.

Nogomet. Mladinska reprezentanca Italije je v nedeljo premagala angleške mladince z 1:0. Državno moštvo Nizozemske je odpravilo Belgijo s 7:2. Francoski amaterji pa so porazili Nizozemce s 7:0. Španija je v ponedeljek premagala Portugalsko z 1:0.

Matt Busby, znani trener angleškega moštva Manchester United, ki se je hudo ranil ob letalski nesreči v Monakovem, je danes zapustil bolnišnico in se vrnil v London.

Avtomobilizem. V dirki za pokal Britanskega imperija je zmagal Stirling Moss. Petindvajset krogov za skupno dolžino 69 milj je prevozil v 47'21"2, se pravi s povprečno brzino 140,807 km na uro.

VIII. veliko nagrado Sirakuze je v nedeljo osvojil Luigi Musso na vozilu Ferrari.

5

Za
našeu
a
i
m
l
a
i
š
eT
r
u
b
a
d
u
r
j
i

Rumena kača - vladar sveta

28

E. Wallace - R. B.

Nekdo je potrkal. Vstopil je sluga in se opravičil, ker ni obvestil gospoda, da so davi prišli neki delavci popravljat telefon.

»Telefon? Saj ni bil pokvarjen!«

»Saj se je tudi meni zdelo, toda rekli so, da je gospod sam obvestil centralo.«

»Kje ste pa Vi bili, medtem ko so ga popravljali?« je vprašal Lynne zaskrbljeno. »Tu kaj, niti za minuto se nisem odstranil. Pokazali so izkaznice telefonske družbe, toda jaz sem tičko in sem videl, kako so bezgali po slušalki in postavljali ojačevalce.«

»Kam so ga postavili?« je pobledel Cliff.

»Sem kaj,« je pokazal sluga pod telefonsko mizico. Dvignil je majhno leseno škatlo, iz katere so bile napeljane skoro nevidne žice skozi okenski okvir.

»Kaj je?« je vprašal Leggat.

»Mikrofon,« je zarenčal Lynne. »Nekdo je poslušal najin razgovor in gotovo mu ni ušel niti en zlog.«

XXIII.

Clifford Lynne je odprl okno in se sklonil ven. Opazil je žiči, ki sta bili pritrjeni na streho garaže in vodili na nasprotno dvorišče.

»Že prav, Janez, kar pojdite,« je odslovil slugo. Šel je po lestev v garažo, se vzel preko zida na drugo dvorišče, kjer je zapazil, da sta žiči napeljani v neko podstrešno sobo. Clifford je šel po prašnih in pajčevinastih stopnicah na podstrežje, kjer se je zdelo, da že dolgo nihče ne prebiva. V izbi je našel pokvečeno mizo in dve polomljeni stolici. Malo dalje je bila še ena soba, prav tako rečna in umazana, z železnim posteljnjakom brez rjuh in odeje. Vrnil se je v prvo sobo, kjer je opazil na mizi ostanke kruha in jabolk. Nekdo se je pred kratkim mudil v sobi. Pri oknu je odkril škatlo in telefon, ki je bil v popolnoma dobrem stanju. Kazalo je vse, da je prislukovalec brž poročal Fing-Hoju in se nato še pravočasno umaknil.

Na dvorišču je Lynne vprašal nekega mehanika, če je kaj opazil.

»Da; nekaj minut pred Vami je nekdo tekkel čez dvorišče. Dolgin, s čudnim obrazom.«

Ni bil drugi kot major Spedwell.

TEDENSKI KOLEDARČEK

20. aprila, **nedelja**: 2. povelikonočna, Teodor
 21. aprila, **ponedeljek**: Anzelm
 22. aprila, **torok**: Leonida
 23. aprila, **sreda**: Vojteh
 24. aprila, **četrtak**: Jurij
 25. aprila, **petek**: Marko
 26. aprila, **sobota**: Mati dobrega sveta

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 16. aprila si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	624—627 lir
avstrijski šiling	23,50—24,25 lir
100 dinarjev	82—85 lir
100 francoskih frankov	133—136 lir
funt sterling	1720—1760 lir
nemško marko	147—149 lir
pesos	13—15 lir
švicarski frank	144—146 lir
zlato	707—709 lir
napoleon	4850—5050 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 20. aprila, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 16.00 Slovenski zbori; 17.00 Edoardo Anton: »Ura se je ustavila«. Komedija v 2 dej. Igrajo člani RO; 21.00 Ansambel Borut Lesjak: Poje Majda Sepe in Polonca Lesjak; 21.30 Raztreseno cvetje lirike: »Večerne pesmi«; 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 21. aprila, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Predavanje: »Najdaljši most v Evropi«; 18.00 Debussy: »Morje«; 18.55 Ansambel Tamše; 19.15 Radijska univerza: Zemlja kot planet: »Izvor življenja«; 20.00 Sportni komentar; 20.30 Giancarlo Menotti: »Telefon«, opera v 1 dej.; 21.00 Sodobna književnost in umetnost: S. Grum: »Goga, poezije in drame«, ocena Jože Peterlin.

Torek, 22. aprila, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Potovanje po Italiji, turistični razgledi M. A. Bernonija; 18.00 Beethoven: Sonata št. 8 v G-duru, op. 30 št. 3; 18.30 Pisani balončki, rad. tednik za najmlajše; 19.00 Koncert tenorista Janeza Lipuščka, pri klavirju G. Demšar; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Od melodije do melodije; 21.00 Obletnica tedna: »Max Planck, stoletnica rojstva«; 22.05 Novela: Prosper Merimée: »Matteo Falcone«.

Sreda, 23. aprila, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Žena in dom, obzornik za ženski svet; 18.00 Čajkovski: Koncert v D-duru za violino in orkester, op. 35; 18.55 Koroške pesmi, poje kvintet »Zarja«; 19.15 Sola in vzgoja: Dr. Anton Kacin: »Rušitelji moralnih temeljev med mladino«; 21.00 Honoré de Balzac: »Mercadet«, komedija v 3 dejanjih. Igrajo člani RO.

Četrtek, 24. aprila, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Predavanje: »Živali med seboj«; 18.30 Širimo obzorja: »Moj dom je Evropa«; 18.50 Ženski kvartet iz Ljubljane; 19.15 Radijska univerza: Tečaj o lokalnih samoupravah: Občina in pokrajina: »Občina in njene naloge«; 21.00 Iz arhivov kriminalne vede: »Sodna kemija«; 22.00 Mnenja preteklosti in sedanjosti: Prof. M. Jevnikar: »Dvig in padec Antona Aškerc«.

Petek, 25. aprila, ob: 10.00 Brahms: Kvartet za godala v a-molu, op. 51; 11.00 Operne arije in dueti; 16.30 Slovenski oktet; 17.00 Platon-Sovré: »Poslednji dnevi Sokrata«, radijska priredba Balbine Baranovič-Batellino. Igrajo člani RO; 19.00 Koncert tenorista Mira Brajnika, pri klavirju Danilo Svara; 19.15 Znanost in tehnika: »Spanec, ta neznanec«; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Dante Alighieri: Božanska komedija: Pekl, 11. spev (V prevodu dr. A. Gradnika, razlaga dr. J. Jež).

Sobota, 26. aprila, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Predavanje: »Psihologija v službi trgovine«; 17.00 Slovenske instrumentalne zasedbe; 18.00 Oddaja za najmlajše: Lili Novy - Vida Taufer: »Hišica v gozdu«; 20.45 Zbor Emil Adamič; 21.00 Gino Rocca: »Vse«, komedija v 3 slikah. Igrajo člani RO.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 438: Pred kratkim ste pisali o razdaljah, ki se jih je treba držati ob mejnikih pri zasajanju rastlin. Zelim vedeti, ali velja predpis tako za živo mejo kot za »mrtvo« iz bodeče žice?

Odgovor: Ne! Mrtvo mejo, to je iz bodeče žice ali drugo lahko postavite tik na mejno črto, a oporni kolji morajo biti zapiceni v vašo posest.

Vprašanje št. 439: Moja klet je precej vlažna in zatoхла. Tudi sodi radi postanejo plesnivi, obroči pa kmalu zarjave. Vsako leto klet prebelim z apnom, a nič ne pomaga. Kaj naj naredim?

Odgovor: Potrebno je, da pokličete stavbnega mojstra, ki bo proučil vzrok vlage. Predvsem je treba odpraviti vlago, kajti vse ostalo pomaga le začasno. Duh po zatoholosti je odvisen od razvoja plesni, ki se razširi po stenah in na posodi. Če klet pobelite z apnom, prav nič ne koristi. Za stene bi več koristilo, če bi jih poškopili z raztopino modre galice (kot za trte), ker baker — in ne apno — zamori trose plesni. Notranjost sodov obvarjete pred plesnijo, če jih takoj po uporabi izperete, posušite, zažveplate in zamašite ter žveplanje ponovite vsaka dva meseca. Zunanjo stran sodov pa obvarjete pred plesnijo, če jih namažete s kuhanim lanenim oljem. Obročje pa obvarjete pred rjo, če jih namežete z minijem.

Vprašanje št. 440: Danes vemo, da smo sami krivi, če imamo v sadjarstvu vedno več škodljivcev. Res je, da z današnjimi kemičnimi sredstvi odpravimo škodljivce, a obenem uničimo vse tiste njihove sovražnike, s katerimi narava vzdržuje neko ravnovesje, da ta ali oni ne prevlada. Ali ni verjetno, da se bo isto ponovilo tudi z zemljo, katero razkužujemo z geodrinom in ostalimi sredstvi na pod-

lagi aldrina ali še z drugimi kemikalijami? Ali ne bomo zamorili v zemlji vseh koristnih bakterij?

Odgovor: To vprašanje je na mestu in o njem se bavijo tudi strokovnjaki. Glede geodrina in prgotovkov na podlagi aldrina so napravili v ZDA (vseučilišče v Oregonu) široko zasnovane poskušnje, ki so dokazale, da število bakterij v zemlji celo zraste in se rodovitnost zemlje še dvigne, če za uničevanje škodljivcev v zemlji uporabljamo primerne količine geodrina. O škodljivcih samih pa je verjetno, da se bodo razvili novi rodovi, ki bodo proti geodrinu bolj odporni. Najbrž se bo ponovilo isto kot pri DDT: ta je prvotno uničil vse muhe, danes pa se nekateri novi mušji rodovi ne zmenijo več za DDT in so proti tem rodovom potrebna močnejša sredstva.

ŽENSKI KOTIČEK**SCHUBERT IN POMLAD 1958**

Emilio Schubert, italijanski modni krojač, se je dobro pripravil na pomladansko sezono.

Pomladanske modne revije so zahtevnejše od ostalih, ker nakažejo smernice tudi za poletje in jesen. Razen tega je s smrtjo Diorja nastalo med modnimi krojači tekmovalstvo za naslov »kralja mode«.

Kakšna naj bi bila po Schubertu moda v novi sezoni? Mož pravi, da je poskušal zblizati belo, zeleno in črno barvo v nekaj »barvni koktajl«. Navdušuje se tudi za vijoličasto barvo z rožnatimi odtenki. Pomladanska moda 1958 naj bo praktična, izgubila naj bi široka krila in vsi nepotrebni naboriki in aplikacije. Obleke naj bi čimbolj poudarjale postavo, barve pa naj bi imele v vsakem primeru prednost pred moderno linijo. Dolžina kril je ostala kratka.

DROBNI NASVETI

— Usnjene rokavice osnažimo, če jih odrgnemo s kruhovimi drobtinami.

— Lesene žlice, kuhalnice in drug leseni pribor hranimo v kozarcu in postavljamo tako, da moli držaj navzdol.

— Nastrgan hren s sladkorjem je dobro zdravilo proti hripavosti.

— Usnjene čevlje moramo večkrat namazati z ricinusovim oljem, sicer se kmalu strdijo.

— Stenica ne prenese kolonjske vode, zato je dobro, da imaš na potovanju vodo vedno pri sebi.

NASI RECEPTI: CENENA KOKTAJLA

Pomešaj ½ litra pomarančnega soka, ¼ litra ruma, 35 dkg sladkorja, malo vanilije in limonino lupino. Zmes mešaj toliko časa, da se sladkor raztopi. Ali pa: Sok pomaranče in limone osladkaš, dodaj ½ litra vina za nekaj čašicami ruma in vse skupaj dobro zmešaj.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20

Ko se je Clifford vrnil, je opazil Leggata z že prazno steklenico. »Torej,« je pijano jecljal, »se lahko ve, kaj se je zgodilo?«

V nekaj besedah mu je Lynne pojasnil položaj.

»Pazite se, Leggat, če je Fing zvedel za vaše izdajstvo, ni vaša koža vredna počenega groša. Edino upanje imate, da ni Spedwell spoznal vašega glasu.«

»Fing-Ho!« se je praskal možak. »Jaz, jaz se požvižgam nanj. Razumete?« Lynne je pa zapazil, da se junaku trese glas v bojazni.

»Fing-Ho je bahač,« je nekam s težavo jecljal Leggat.

»Kdaj se sestaneta?«

»Jutri zvečer; bo zborovanje... tiste zveze... norci, kar smejem se. Tisti norec, pa vladar... mojih škornjev...«

»Na vašem mestu, Leggat, bi se jaz jutri tam ne prikazal,« je resno nadaljeval Lynne. »Če vam je življenje ljubo, ne hodite. Pojdite v Ameriko, jutri odrine prvi parnik. Ne zgublajte časa,« je skoraj vpil. Leggat se je pa trdo usedel v naslanjač in udaril s kozarcem po mizi.

»Jaz ostanem,« se je zgrozil. »Rad bi videl, če me bo tisti obraz z limono prisilil zapustiti domovino. Ha, za vraga!« Lynne ga ni več poslušal. Premišljeval je, kakšno škodo mu bodo lahko prinisla tiste tanke žice pri mikrofону.

Odslovil je gosta in mu ponovno priporočil, naj brž zgine. Dal mu je še svoj avto na razpolago. Zdelo se mu je nemogoče, da ne bi Spedwell spoznal Leggatovega glasu. Dobro je poznal Fing-Hoja, da se bo nad izdajalcem strašno maščeval. Tajna družba »Bratske zveze« gotovo kaznuje s smrtjo.

Komaj se je avto vrnil, se je dal Lynne brž peljati na Scotland Yard, kjer ga je ravnatelj takoj sprejel. Pogovor je bil dolg. Ko se je Lynne vračal proti vili, se je čutil olajšanega.

Doma je našel vse v redu. Bray je smrčal na divanu. Ko je zaslisal korake, se je zbudil in se začel pritoževati, čemu mora biti kot jetnik doma zaprt. Clifford je brž slutil, da je katero nakuhal.

»Ne smem vedno biti zaprt,« je javkal stari, »mi lahko udari kri na možgane.«

»Si šel ven?« je vprašal Lynne in namrčil obrvi.

»Da, da, sem šel nabirat cvetlice... saj veš, kako jih imam rad... tam pri jezeru je toliko vijolic...«

»Malo kasno je za vijolice,« je mrzlo odgovarjal Cliff, »so bile morda marjetice ali mak...?«

»Ne, ne... prave vijolice... tako lepe... pod travico. In potem, hm... sem srečal deklico... tako lepo. Nisem še srečal tako lepe, Cliff.« Lynne ga je srepo pogledal.

(Dalje)